

УДК [378.091.2+316.77]-057.875-054.6

Ярослав Слущкий

ORCID iD 0000-0002-5328-7274

кандидат педагогічних наук,
завідувач навчально-методичним кабінетом,
Донбаський державний коледж технологій та управління,
вул. Є. Седнева, 3-а, 85200 Торецьк, Україна,
yaroslav.slutskiy.mail@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

У статті розглянуто проблему практичного застосування системного підходу в процесі проведення соціально-педагогічної адаптації іноземних студентів. Дослідження поставленого питання виявило, що акультураційні заходи повинні складатися з трьох основних напрямків: психологічного, лінгвістичного та культурного, кожен з яких вимагає формування певного переліку компетенцій, що сприяють розвитку спроможності вибудовування ефективної взаємодії з представниками приймаючої країни. Ці компетенції, при об'єднанні під час практичної академічної або соціальної діяльності іноземного студента, перетворюються в компетентність, феномен, що включає в себе безліч компетенцій і спрямований на їх адекватне функціонування, що призводить до виникнення системи управління компетенціями, яку можна проаналізувати лише з використанням системного підходу. Крім того, названі напрями адаптаційної діяльності дозволили прийти до висновку, що вони також є системоутворюючими елементами підготовчого процесу, тобто системою соціально-педагогічного супроводу. Ґрунтуючись на результатах дослідження, що компетентність є системою управління компетенціями, а лінгвістична, культурна та психологічна підготовка являють собою систему адаптаційної підготовки, системний підхід визначено як «систему в системі», в якому система компетентності діє в системі акультураційної тріади: лінгвістика, культура, психологія.

Виявлено, що система соціально-педагогічного супроводу має певну структуру, яка характеризується чотирма рівнями акультураційної адаптації, а саме: системи супроводу іноземного студента (перший рівень), психологічної, лінгвістичної та культурної адаптації іноземного студента (другий рівень), компетентності в певних напрямках практичної діяльності іноземного студента (третій рівень), компетенцій, необхідних для формування компетентностей (четвертий рівень).

Ключові слова: адаптація; акультураційна тріада; іноземний студент; компетентність; система в системі; соціально-педагогічний супровід.

© Слущкий Ярослав, 2020

<https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.10>

Вступ. Підготовка іноземних студентів до взаємодії з представниками іншого соціокультурного та академічного середовища вимагає створення комплексу умов, які, в кінцевому підсумку, забезпечать повноцінний адаптаційний процес. Такого роду комплекс повинен складатися з декількох напрямків, які є фундаментальними для адаптації, а саме: лінгвістичного, психологічного та культурного. Таким чином, для створення можливості

ефективної діяльності в межах визначених напрямів, іноземні студенти повинні володіти певним набором компетенцій, які дозволять говорити про компетентність особистості. У свою чергу, компетентність, як комплекс компетенцій та адаптаційний процес, як комплекс напрямів підготовки, формують певну систему, мета якої — надання підтримки соціально-педагогічного характеру іноземним студентам. Отже, для можливості дослідження безпосередньо адаптаційного процесу, ми повинні розглянути сутність системного компоненту, який

дозволяє всім складовим елементам адаптації взаємодіяти і доповнювати один одного.

Феномен адаптації виникає внаслідок збільшення кількості іноземних студентів, які потребують отримання культурної, лінгвістичної та психологічної підготовки для проведення ефективної академічної діяльності. Причини академічної мобільності, зокрема, українських студентів, у тому числі пошук історичних передумов даного процесу досліджувалися О. Сушик та І. Сушик (Сушик та ін., 2019).

Однак, необхідно розуміти, що система соціально-педагогічного супроводу є більш складним механізмом, ніж просто підготовка особистості. У підсумку, вона може бути охарактеризована як елемент освітнього менеджменту, принципи якого були висвітлено в роботах М. Братко (освітній менеджмент у США (Братко, 2015), менеджмент закладів вищої освіти (Братко, 2014)), Н. Батечко та М. Лута (Батечко, 2017; Батечко та ін., 2018).

У підсумку, академічна мобільність студентів та освітній менеджмент формують супровід іноземних студентів, що спирається на підготовку особистості до академічної та соціальної взаємодії у період перебування у приймаючій країні, що ставало сферою вивчення багатьох дослідників. Наприклад, Ю. Такімото (Takimoto, 2018), С. Роуз-Редвуд та Р. Роуз-Редвуд (Rose-Redwood et al., 2018) досліджували відмінності між іноземними та звичайними студентами в освітньому просторі. Крім того, вивчалися питання командних заходів при міжкультурній адаптації та акультурації загалом (Х. Ренсон (Ranson, 2018); Й. Вон, Т. Лі, А. Нолтемейер, А. Ван (Wang, Li, Noltemeyer et al., 2018); Дж. Лі та К. Негреллі (Lee et al., 2018)); трансформація освітнього та соціального простору приймаючої країни для більш ефективної взаємодії з іноземними студентами (С. Марангел, С. Аркудіс, Ч. Бейк (Marangell, Arkoudis et al., 2018)); подолання негативних наслідків культурного шоку (Г. Хансен, Ю. Шнейдерман, Г. Макнамара, Л. Грейс (Hansen, Shneyderman, McNamara et al., 2018); Г. Махмуд та М. Б'юрк (Mahmood et al., 2018); Л. Йан та Ш. Пей (Yan et al., 2018)); мотивація іноземних студентів до проходження адаптаційного етапу (П. Коулі, Д. Хаймз-Секасі (Cowley et al., 2018); Н. Лелаваті Джамалудін, Д. Лакленд (Jamaludin et al., 2018); Т. Нгіа (Nghia, 2019)); дослідження мовного аспекту адаптаційного процесу (Г. Ту

(Tu, 2018)); діяльність центрів з академічної та соціальної підтримки іноземних студентів (Н. Мартіросян, Р. Бустаманте (Martirosyan et al., 2019); Д. Вульф, Л. Фунг (Wolf et al., 2019)); робота консультантів іноземних студентів (Л. Вей (Wei, 2019)); перспективи інтернаціоналізації освіти (К. Тоціні (Tozini, 2020); Г. Уїт (Wit, 2020)).

Що стосовно системного підходу, як складової соціально-педагогічного супроводу, його принципи було розглянуто вченими у якості методу для проведення досліджень підготовки викладацького складу та вивчення теорії системи освітньо-виховного типу, а також об'єктів, пов'язаних безпосередньо з педагогічними явищами (В. Ковальчук (2013; 2015)); проведення методологічних розвідок та позначення етапів, які повинні існувати для реалізації системного підходу (В. Волкова та А. Денисов (2012), В. Сидорко та Н. Тверезовська (2014)); вивчення впливу на правильність прийнятих рішень у сфері управління освітнім напрямом (Т. Гуменюк та М. Корець (2014)).

Таким чином, наукові пошуки дослідників не піднімали достатньо питань щодо ролі системного підходу у вибудовуванні ефективної підготовчої конструкції при роботі з іноземними студентами, що включатиме систему у системі (у зв'язку з тим, що формування компетентності як складової компетенцій робить її системою, в той же час компетентність є всього лише одним з адаптаційних елементів системи підготовки).

Мета статті — проаналізувати особливості системного підходу при проведенні соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів.

Результати та їх обговорення. Зважаючи на те, що, згідно висновків В. Мокляк (2018), «системний підхід є однією з найбільш відомих форм міждисциплінарного, загальнонаукового методологічного знання, пов'язаного з дослідженням, проектуванням і конструюванням об'єктів як систем» (с. 160), визначаємо, що соціально-педагогічний супровід іноземних студентів є складною та структурованою системою, що має на увазі використання також *системного підходу* в рамках дослідження її компонентів. Так, особливість системного підходу об'єктивно відображена у висновках Н. Самборської (2015, с. 100), згідно з якими, такий підхід має певні характеристики, що узагальнені у *Таблиці 1*.

Характеристики системного підходу (за Н. Самборською)

№ з/п	Характеристика системного підходу	Опис характеристики
1.	Особливістю системи є наявність складових частин, які, у свою чергу, мають досить тісний взаємозв'язок з цілим	В напрямку супроводу іноземних студентів дана характеристика відображає наявність певної кількості навичок (компетенцій), які необхідно сформулювати для проведення ефективної міжкультурної діяльності. Подібного роду навички і є частинами компетентності — якогось цілого, що формує особистість, яка може проводити діяльність соціокультурного плану. Тісний зв'язок між компетентністю індивіда та компетенціями, що формувались, полягає в тому, що без відповідних навичок неможливо говорити про професіоналізм (компетентність) студента, у свою чергу, без становлення компетентності (яка являє собою здатність керувати отриманими навичками), наявність розрізнених та не взаємодіючих між собою компетенцій призведе до їх марності.
2.	Кожна складова частина містить в собі ознаки цілого, іншими словами, демонструє себе в якості хоча і частини, але системи, однак слід враховувати, що ціле все ж має перевагу не тільки над компонентами окремо, а й навіть групами частин	В рамках супроводу студентів, наведена характеристика проявляється в системі їх підготовки до соціокультурної взаємодії. Так, кожен компонент системи підготовки, а саме лінгвістичний, психологічний, освітньо-культурний є складовими частинами системи, проте кожен з них відображає в собі сутність системи, тому що всі три частини являють собою систему підготовки, тобто кожен компонент може окремо розглядатися у якості системи супроводу іноземних студентів, тому що в кожному з них присутня розгалужена структура, спрямована на підготовку до міжкультурної взаємодії. Однак, якщо ми говоримо про комплекс подібного роду частин, то їх взаємодія, що вибудовує кінцеву модель системи, матиме домінуюче становище порівняно не тільки з кожною частиною індивідуально, але навіть у порівнянні з усіма трьома частинами.
3.	Система має досить складну організаційну сутність, яка складається з додаткових та допоміжних систем	Таким чином, система соціально-педагогічного супроводу має в рамках своєї структури додаткові елементи, які, у зв'язку зі своєю складністю та структурованістю також можуть вважатися системами. Отже, коли ми говоримо про три компоненти, які входять до системи супроводу іноземних студентів, а саме психологічному, лінгвістичному та освітньо-культурному, згідно характеристикам системи, вони також є системами в рамках системи супроводу. Тому подібні елементи можуть бути позначені як підсистеми.

У зв'язку з тим, що всі складові системи соціально-педагогічного супроводу мають на меті формування навичок, що сприяють професіоналізації особистості, ми можемо говорити про те, що компетентність також є системою, тому що має в своєму складі компоненти (компетенції), у якості складових елементів компетентності, яка має переважające становище в порівнянні з компетенціями. Це підтверджується і дослідженнями таких вчених, як І. Зязюн (Березюк, 2015, с. 199), який надав опис компетентності як системи, що складається з наступних тверджень:

— компетентність вимагає якісного і доречного використання наявних компетенцій (навичок), які необхідно застосовувати відповідно до поточної ситуації або професійної необхідності;

— компетентність передбачає використання набутих навичок не тільки для виконання тієї чи іншої роботи, але і в більш широких рамках, які представляють собою пошук найбільш ефективного вирішення виникаючих соціокультурних проблем;

— компетентність проявляється в наявності здібностей до проведення ефективних міжособистісних контактів (в разі, якщо ми говоримо про іноземних студентів — академічних контактах) як з особистостями також задіяними в діяльності, що проводиться, так і у рамках соціально спрямованої комунікації поза межами робочого простору;

— під компетентністю мається на увазі здатність особистості до управління придбаними вміннями та навичками в практичній діяльності, що також передбачає не тільки саму діяльність, а й проведення підготовчих заходів, які сприятимуть підвищенню якості міжособистісної взаємодії. Так, саме застосування навичок (лінгвістичних, психологічних, освітньо-культурних тощо) має практичну сутність, проте підготовка до ефективного застосування цих компетенцій також є навичками, якими необхідно вміти управляти до початку практичної міжособистісної взаємодії. Такого роду навички представлені самоаналізом (в рамках чого особистістю проводиться само-

дослідження, спрямоване на виявлення помилок, що є потенційними або такими, що відбулися в проведенні минулих міжособистісних контактів, для запобігання їх прояву в майбутньому), саморозвитком (передбачає як підвищення якісних характеристик придбаних навичок, так і вдосконалення власних здібностей управляти своїми компетенціями), умінням реагувати на проблемну ситуацію (що необхідно враховувати під час діяльності адаптаційного характеру, коли іноземний студент повинен отримати навички управління своїми вміннями для вирішення ситуацій про-

BLEMNOGO ХАРАКТЕРУ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ЯК СПОНТАННО, ТАК І СПЕЦІАЛЬНО СТВОРЮВАНИХ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРАКТИКИ ЇХ ПОДОЛАННЯ У СИТУАЦІЇ, ЩО СИМУЛЮЄТЬСЯ, СКОЄНІ ПОМИЛКИ В ЯКІЙ НЕ ЗРОБЛЯТЬ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ).

Варто враховувати, що соціально-педагогічний супровід має, крім усього, освітню основу, в рамках якої проводяться навчальні заходи. У зв'язку з цим, розглянемо етапи, виділені В. Журавським (2000) для характеристики системного підходу в освітньому процесі та наведемо їх у Таблиці 2.

Таблиця 2

Етапи системного підходу (за В. Журавським)

№ з/п	Назва етапу	Характеристика етапу
1.	Аналіз вимог навчання	Етап вимагає проведення дослідницьких дій, які допоможуть дати відповідь на питання про цілі адаптаційної підготовки, які базуються на потребах іноземного студента. Так, перед початком індивідуального планування процесу соціально-педагогічної підтримки необхідно з'ясувати цілі, які повинні бути досягнуті після закінчення підготовчої діяльності. Для цього важливо розуміння того, які навички необхідні іноземному студенту для його конкретної ситуації та якими вміннями він вже володіє.
2.	Розробка курсу	Необхідно враховувати, що програма підготовки іноземного студента до проведення соціальної та освітньої діяльності в умовах іншого культурного середовища вимагає комплексу підготовчих заходів, що включають в себе підготовку лінгвістичного та освітньо-культурного плану. Тому, розуміючи кінцеву мету підтримки, з'являється можливість вибудовування підготовчих заходів в необхідних пропорціях і послідовності, що призведе до підсумкового розподілу всіх програмних матеріалів за блоками, які і складуть основу курсу підготовки.
3.	Пробна перевірка та застосування	Етапи спрямовані на вивчення можливих помилок в розробці підготовчої програми з метою їх виявлення та виправлення, після чого має місце практичне застосування програми в підготовчих групах.
4.	Оцінка	Будь-яка діяльність, особливо пов'язана з підготовкою особистості, повинна піддаватися вивченню як до свого практичного застосування, так і після, що надасть можливість розуміння відсутніх елементів навчання та надасть допомогу у вдосконаленні організаційних моментів та теоретичного наповнення.

У філософському словнику соціальних термінів (2005) вказується, що «системний підхід — це спосіб наукового пізнання та практичної діяльності, що вимагає розгляду частин у нерозривній єдності з цілим» (с. 536). Таким чином, в межах нашого дослідження, даний підхід сприяв виявленню основних складових частин соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів, а саме різних видів підготовки — лінгвістичної, освітньо-культурної, психологічної, не в якості окремих компонентів, які повинні бути застосовані на практиці для формування навичок кожної з них окремо, а як усього лише частин загальної системи підтримки, які можуть, природно, теоретично та практично засвоюватися розрізнені, але, у підсумку, повинні взаємодіяти при проведенні студентом безпосередньої академічної та соціальної діяльності після закінчення під-

ГОТОВОЧОГО ПРОЦЕСУ. ТОМУ, МИ МОЖЕМО ГОВОРИТИ, ЩО СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДОЗВОЛИВ ПРИЙТИ ДО ВИСНОВКУ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ СКЛАДОВИХ ЧАСТИН СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЯК ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ, ЩО МАЮТЬ ТІСНИЙ ЗВ'ЯЗОК З СИСТЕМОЮ СУПРОВОДУ, БІЛЬШ ТОГО, Є ЧАСТИНОЮ ДАНОЇ СИСТЕМИ.

Що стосується системного підходу, він надав нам можливість вибудувати взаємозв'язки між підготовчими заходами, що призвело до їх перетворення в єдине ціле, кероване комплексом різного роду підсистем, серед яких виділяються підготовчі матеріали та заходи. Наприклад, за думкою Р. Дружененко (2018), «системний підхід у загальнонауковому контексті потрактовується як такий, що дозволяє вивчення явища як системи» (с. 18). Так, кожен компонент системи супроводу має в свій

основі певну кількість підготовчих курсів, кожен з яких, при внесенні змін, може надавати істотний вплив на всю соціально-педагогічну систему. Тому, чітка структуризація освітніх та підготовчих матеріалів має визначальне значення для ефективності всієї системи, тому що відсутність однієї важливої складової частини (наприклад, невикористання матеріалів, призначених для підготовки конкретного напрямку в тому ж лінгвістичному елементі призведе до відсутності повноцінного міжособистісного розуміння у зв'язку з тим, що комунікаційні можливості іноземного студента стануть більш обмеженими) матиме негативні наслідки в контексті якості супроводу.

Таким чином, системний підхід дозволяє не тільки зрозуміти, з яких складових частин конструюється досліджувана система, але і провести вивчення проблематики в такій послідовності, яка дозволить говорити про систему, як розгалужену та складновибудовану соціальну конструкцію. Подібну послідовність дослідницьких дій Т. Ільїна (1977) визначила в якості підходу «системно-структурного» характеру, в рамках якого передбачається, що «спочатку проводиться структурний аналіз, а потім слідує системний розгляд об'єкта» (с. 7). Таким чином, спочатку ми проводили розгляд кожної системної структури окремо, а потім приходимо до висновку про необхідність цілісності системи, що складається із структурних компонентів.

Системний підхід дозволив нам провести дослідження кожного компонента системи соціально-педагогічного супроводу як окремої підсистеми. Так, згідно з висновками Л. Дибкової (2014), «важливим атрибутом системи є її внутрішня структура, що складається

із компонентів, які взаємодіють і взаємозалежні один від одного» (с. 38). Таким чином, даний підхід демонструє можливість виявлення складових компонентів системи супроводу іноземних студентів, їх сутнісних характеристик, а також присутніх взаємозв'язків.

Висновки. У підсумку, ми можемо прийти до висновку про те, що кожен елемент адаптаційної системи, психологічний, лінгвістичний або освітньо-культурний потребує використання всередині своєї структури повноцінно сформованих компетенцій, що дозволить ефективно взаємодіяти з представниками іноземного лінгво-культурного простору. Система соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів є структурованим феноменом. І, якщо, сама система супроводу знаходиться на першій сходинці лінгво-культурної конструкції, то психологічний, лінгвістичний та культурний напрями займають нижчу сходинку, однак також утворюють систему взаємозв'язків. У той же час, на третій сходинці діють компетентності з певних напрямів, що необхідні певній особистості, а на останній сходинці формуються компетенції, тобто навички, необхідні для виконання практично-спрямованої міжособистісної діяльності. Отже, системний підхід дозволяє визначити та дослідити всі елементи конструкції соціально-педагогічного супроводу іноземного студента.

Подальші наукові розвідки дослідників можуть бути присвячені висвітленню значення інших підходів у діяльності системи супроводу, серед яких культурологічний, гуманістичний, синергетичний, праксеологічний тощо, кожен з яких може надати методологічну інформацію щодо адаптаційної системи.

Література

- Батечко Н. Управління якістю в сфері вищої освіти: методологічний аспект. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 156–162. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2017.6.156162>.
- Батечко Н., Лут М. Система менеджменту якості вищої освіти: методологічний аспект. *Освітологія*. 2018. № 7. С. 145–151. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.145151>.
- Березюк О. С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі. *Професійна педагогічна освіта: системні дослідження*. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 193–209.
- Братко М. Становлення теорії управління освітою в США: сутнісні риси, персоналії, ідеї. *Освітологія*. 2015. № 4. С. 71–76.
- Братко М. Управління освітнім середовищем вищого навчального закладу: сутність поняття. *Освітологія*. 2014. № 3. С. 81–88.
- Волкова В. Н. Теория систем и системный анализ. Москва : Издательство Юрайт, 2012. 679 с.
- Гуменюк Т. Б., Корець М. С. Системний підхід як складова освітньої інноватики. *Наука і освіта*. 2014. № 7. С. 63–67.

- Дибкова Л. М. Системний підхід при проведенні оцінювання результатів навчальної діяльності студентів ВНЗ. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2014. № 122. С. 34–43.
- Дружененко Р. С. Роль педагогічного системного підходу в оформленні поняття «методична система навчання мови». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 1. С. 17–23. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2018-1-1-17-23>.
- Журавський В. Системний підхід до навчання у процесі підвищення кваліфікації кадрів податкової служби: *Збірник наукових праць УАДУ*. За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. № 2/IV. С. 341–346.
- Ильина Т. А. Структурно-системный подход к исследованию педагогических явлений. *Результаты новых исследований в педагогике*. Москва, 1977. С. 5–19.
- Ковальчук В. А. Системний підхід у дослідженні проблеми підготовки майбутніх учителів в умовах варіативності освітньо-виховних систем. *Професійна педагогічна освіта: системні дослідження*. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 279–296.
- Ковальчук В. А. Становлення системного підходу дослідження педагогічних об'єктів та явищ. *Дослідницький компонент у діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів освіти: ретроспектива і перспектива* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21 листопада 2013 р. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2013. С. 32–38.
- Мокляк В. Методологічні підходи дослідження автономії в університетах України (XIX – початок XX століття). *Педагогічні науки*. 2018. № 71. С. 159–164. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256799>.
- Самборська Н. М. Соціально-комунікативна компетентність майбутніх медичних працівників у контексті системного та компетентнісного підходів. *Проблеми освіти*. Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2015. № 85. С. 97–101.
- Сидорко В. В., Тверезовська Н. Т. Системний підхід як методологія реалізації міжпредметних зв'язків у навчальному процесі. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 1. С. 157–161.
- Сушик О., Сушик І. Академічна мобільність українських студентів в історичній ретроспективі: вигоди, напрями, мотиви. *Освітологія*. 2019. № 8. С. 8–18.
- Філософський словник соціальних термінів. За ред. В. П. Андрущенко. Харків : «Р.І.Ф.», 2005. 672 с.
- Cowley P., Hyams-Ssekasi D. Motivation, induction, and challenge: Examining the initial phase of international students' educational sojourn. *Journal of International Students*. 2018. № 8/1. P. 109–130. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1101039>.
- Hansen H. R., Shneyderman Y., McNamara G., Grace L. Assessing acculturative stress of international students at a U.S. community college. *Journal of International Students*. 2018. № 8/1. P. 215–232. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1134293>.
- Jamaludin N. L., Lackland D. S. Destination motivation, cultural orientation, and adaptation: International Students' destination-loyalty intention. *Journal of International Students*. 2018. № 8/1. P. 38–65. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1101030>.
- Lee J., Negrelli K. Cultural Identification, Acculturation, and Academic Experience Abroad: A Case of a Joint Faculty-Led Short-Term Study Abroad Program. *Journal of International Students*. 2018. № 8/2. P. 1152–1072. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1250417>.
- Mahmood H., Burke M. Analysis of acculturative stress and sociocultural adaptation among international students at a non-metropolitan university. *Journal of International Students*. 2018. № 8/1. P. 284–307. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1134307>.
- Marangell S., Arkoudis S., Baik C. Developing a Host Culture for International Students: What Does It Take? *Journal of International Students*. 2018. № 8/3. P. 1440–1458.
- Martirosyan N., Bustamante R. Academic and social support services for international students: Current practices. *Journal of International Students*. 2019. № 9/1. P. 172–191. <https://doi.org/10.32674/jis.v9i1.275>.
- Nghia T. Motivations for studying abroad and immigration intentions: The case of Vietnamese students. *Journal of International Students*. 2019. № 9/3. P. 758–776. <https://doi.org/10.32674/jis.v0i0.731>.
- Ranson H. Mission Impossible: International Students as Key Players in Cross-Cultural Team Activities. *Journal of International Students*. 2018. № 8/3. P. 1355–1362.

- Rose-Redwood C., Rose-Redwood R. Fostering Successful Integration and Engagement Between Domestic and International Students on College and University Campuses. *Journal of International Students*. 2018. № 8/3. P. 1267–1273. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1254578>.
- Takimoto Y. A. Making Interactions Between Domestic and International Students Meaningful. *Journal of International Students*. 2018. № 8/3. P. 1346–1354.
- Tozini K. Global perspectives on international student experiences in higher education: tensions and issues. *Journal of International Students*. 2020. №10/2. P. 549–552. <https://doi.org/10.32674/jis.v10i2.1707>.
- Tu H. English versus Native language on social media: International students' cultural adaptation in the U.S. *Journal of International Students*. 2018. № 8/4. P. 1709–1721. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1468074>.
- Wang Y., Li T., Noltemeyer A., Wang A. Cross-cultural Adaptation of International College Students in the United States. *Journal of International Students*. 2018. № 8/2. P. 821–842. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1250383>.
- Wei L. «Educational Abroad» for international student advisors: What is the impact on their professional development? *Journal of International Students*. 2019. № 9/1. P. 306–319. <https://doi.org/10.32674/jis.v9i1.258>.
- Wit H. Internationalization of higher education: The need for a more ethical and qualitative approach. *Journal of International Students*. 2020. № 10/1. P. 1–4. <https://doi.org/10.32674/jis.v10i1.1893>.
- Wolf D., Phung L. Studying in the United States: Language learning challenges, strategies, and support services. *Journal of International Students*. 2019. № 9/1. P. 211–224. <https://doi.org/10.32674/jis.v9i1.273>.
- Yan L., Pei S. «Home away from home»? How international students handle difficult and negative experiences in American Higher Education. *Journal of International Students*. 2018. № 8/1. P. 453–472. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1134338>.

References

- Andrushchenko, V. P. (2005). *Filosofskyi slovnyk sotsialnykh terminiv [Philosophy dictionary of social terms]*. RIF (ukr).
- Batechko, N. (2017). Upravlinnia yakistiu v sferi vyshchoi osvity: metodolohichniy aspekt [Quality management in higher education sphere: methodological aspect]. *Osvitohiia*, 6, 156–162 (ukr).
- Batechko, N., & Lut, M. (2018). Systema menedzhmentu yakosti vyshchoi osvity: metodolohichniy aspekt [Management system of higher education quality: methodological aspect]. *Osvitohiia*, 7, 145–151 (ukr).
- Bereziuk, O. S. (2015). *Systemnyi pidkhid do formuvannia polikulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u suchasnomu osvitnomu prostori [A systematic approach to the formation of multicultural competence of future professionals in the modern educational space]*. Zhitomyr Ivan Franko State University, 193–209 (ukr).
- Bratko, M. (2014). Upravlinnia osvitnim seredovyshchem vyshchoho navchalnoho zakladu: sutnist poniattia [Management of the educational environment of higher educational institution: the essence of the concept]. *Osvitohiia*, 3, 81–88 (ukr).
- Bratko, M. (2015). Stanovlennia teorii upravlinnia osvitoiu v SShA: sutnisni rysy, personalii, idei [The Formation of the theory of education management in the USA: essential features, personalities, ideas]. *Osvitohiia*, 4, 71–76 (ukr).
- Cowley, P., & Hyams-Ssekasi, D. (2018). Motivation, induction, and challenge: Examining the initial phase of international students' educational sojourn. *Journal of International Students*, 8 (1), 109–130 (eng).
- Druzenenko, R. S. (2018). Rol pedahohichnoho systemnoho pidkhodu v oformlenni poniattia «metodychna systema navchannia movy» [The role of the pedagogical system approach in the design of the concept «methodical system of language learning»]. *Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University*, 1, 17–23 (ukr).
- Dybko, L. M. (2014). Systemnyi pidkhid pry provedenni otsiniuvannia rezultativ navchalnoi diialnosti studentiv VNZ [A systematic approach of evaluating the results of educational activities of the students of Higher Educational Institutions]. *Scientific Bulletin. Pedagogical sciences*, 122, 34–43 (ukr).

- Hansen, H. R., Shneyderman, Y., McNamara, G. & Grace, L. (2018). Assessing acculturative stress of international students at a U.S. community college. *Journal of International Students*, 8 (1), 215–232 (eng).
- Humeniuk, T. B., & Korets, M. S. (2014). Systemnyi pidkhid yak skladova osvitnoi innovatyky [The system approach as a component of educational innovation]. *Science and education*, 7, 63–67 (ukr).
- Il'ina, T. A. (1977). Strukturno-sistemnyj podhod k issledovaniju pedagogicheskikh javlenij [Structural and system approach to the study of pedagogical phenomena]. *The results of new studies at the pedagogy*, 5–19 (rus).
- Jamaludin, N. L., & Lackland, D. S. (2018). Destination motivation, cultural orientation, and adaptation: International Students' destination-loyalty intention. *Journal of International Students*, 8 (1), 38–65 (eng).
- Kovalchuk, V. A. (2013). Stanovlennia systemnoho pidkhodu doslidzhennia pedahohichnykh ob'ektiv ta yavlyshch [The formation of a systematic approach of the pedagogical objects and phenomena study]. *The Proceedings of Ukrainian scientific conference*, 21 Nov. Institute of gifted child, 32–38 (ukr).
- Kovalchuk, V. A. (2015). *Systemnyi pidkhid u doslidzhenni problemy pidhotovky maibutnikh uchyteliv v umovakh variatyvnosti osvitno-vykhovnykh system* [A systematic approach in the study of the problem of future teachers training in terms of variability of educational systems]. Zhitomyr Ivan Franko State University, 279–296 (ukr).
- Lee, J., & Negrelli, K. (2018). Cultural Identification, Acculturation, and Academic Experience Abroad: A Case of a Joint Faculty-Led Short-Term Study Abroad Program. *Journal of International Students*, 8 (2), 1152–1072 (eng).
- Mahmood, H., & Burke, M. (2018). Analysis of acculturative stress and sociocultural adaptation among international students at a non-metropolitan university. *Journal of International Students*, 8 (1), 284–307 (eng).
- Marangell, S., Arkoudis, S., & Baik, C. (2018). Developping a Host Culture for International Students: What Does It Take? *Journal of International Students*, 8 (3), 1440–1458 (eng).
- Martirosyan, N., & Bustamante, R. (2019). Academic and social support services for international students: Current practices. *Journal of International Students*, 9 (1), 172–191 (eng).
- Mokliak, V. (2018). Metodolohichni pidkhody doslidzhennia avtonomii v universytetakh Ukrainy (XIX — pochatok XX stolittia) [Methodological approaches to the study of autonomy in the universities of Ukraine (XIX — the beginning of XX century)]. *Pedagogical Sciences*, 71, 159–164 (ukr).
- Nghia, T. (2019). Motivations for studying abroad and immigration intentions: The case of Vietnamese students. *Journal of International Students*, 9 (3), 758–776 (eng).
- Ranson, H. (2018). Mission Impossible: International Students as Key Players in Cross-Cultural Team Activities. *Journal of International Students*, 8 (3), 1355–1362 (eng).
- Rose-Redwood, C., & Rose-Redwood, R. (2018). Fostering Successful Integration and Engagement Between Domestic and International Students on College and University Campuses. *Journal of International Students*, 8 (3), 1267–1273 (eng).
- Samborska, N. M. (2015). Sotsialno-komunikatyvna kompetentnist maibutnikh medychnykh pratsivnykiv u konteksti systemnoho ta kompetentnisnoho pidkhodiv [Socio-communicative competence of future medical workers in the context of systemic and competentive approaches]. *Problems of education*, 85, 97–101 (ukr).
- Sushyk, O., & Sushyk, I. (2019). Akademichna mobilnist ukrainskykh studentiv v istorychnii retrospektyvi: vytoky, napriamy, motyvy [Academic mobility of Ukrainian students' in historical retrospect: origins, directions, motives]. *Osvitlohiya*, 8, 8–18 (ukr).
- Sydorko, V. V., & Tverezovska, N. T. (2014). Systemnyi pidkhid yak metodolohiia realizatsii mizhpredmetnykh zviazkiv u navchalnomu protsesi [The system approach as a methodology for implementing the interdisciplinary links in the learning process]. *Bulletin of the National Defence University of Ukraine*, 1, 157–161 (ukr).
- Takimoto, Y. A. (2018). Making Interactions Between Domestic and International Students Meaningful. *Journal of International Students*, 8 (3), 1346–1354 (eng).
- Tozini, K. (2020). Global perspectives on international student experiences in higher education: tensions and issues. *Journal of International Students*, 10 (2), 549–552 (eng).

- Tu, H. (2018). English versus Native language on social media: International students' cultural adaptation in the U.S. *Journal of International Students*, 8 (4), 1709–1721 (eng).
- Volkova, V. N. (2012). Teorija sistem i sistemnyj analiz [The systems' theory and sistematic analyses]. Uwrite (rus).
- Wang, Y., Li, T., Noltemeyer, A. & Wang, A. (2018). Cross-cultural Adaptation of International College Students in the United States. *Journal of International Students*, 8 (2), 821–842 (eng).
- Wei, L. (2019). «Educational Abroad» for international student advisors: What is the impact on their professional development? *Journal of International Students*, 9 (1), 306–319 (eng).
- Wit, H. (2020). Internationalization of higher education: The need for a more ethical and qualitative approach. *Journal of International Students*, 10 (1), 1–4 (eng).
- Wolf, D., & Phung, L. (2019). Studying in the United States: Language learning challenges, strategies, and support services. *Journal of International Students*, 9 (1), 211–224 (eng).
- Yan, L., & Pei, S. (2018). «Home away from home»? How international students handle difficult and negative experiences in American Higher Education. *Journal of International Students*, 8 (1), 453–472 (eng).
- Zhuravskiy, V. (2000). *Systemnyi pidkhid do navchannia u protsesi pidvyshchennia kvalifikatsii kadrov podatkovoi sluzhby* [A systematic approach to training in the process of professional development of the tax service students']. UASM, 2, 341–346 (ukr).

CHARAKTERYSTYKA PODEJŚCIA SYSTEMOWEGO DO WSPARCIA SPOŁECZNEGO I PEDAGOGICZNEGO STUDENTÓW ZAGRANICZNYCH

Slutskiy Yaroslav, doktor nauk w zakresie pedagogiki, kierownik gabinetu metodycznego i edukacyjnego, Donbaski Państwowy College Technologii i Zarządzania, ul. Y. Siednieva, 3-a, 85200 Toreck, Ukraina, yaroslav.slutskiy.mail@gmail.com

W artykule został rozpatrzony problem praktycznego zastosowania systemowego podejścia w procesie adaptacji społecznej i psychologicznej studentów zagranicznych. Badanie tej kwestii ujawniło, że środki akulturacyjne mają składać się z trzech podstawowych kierunków: psychologicznego, lingwistycznego i kulturowego, każdy z nich potrzebuje formowania wykazu kompetencji, sprzyjających rozwojowi zdolności do kształtowania efektywnej interakcji z przedstawicielami kraju przyjmującego. Kompetencje te, przy połączeniu podczas praktycznej akademickiej lub socjalnej działalności studenta zagranicznego, przetwarzają się na kompetentność, czyli fenomen, zawierający mnóstwo kompetencji, oraz skierowany na ich adekwatne funkcjonowanie, a to powoduje powstanie systemu zarządzania kompetencjami, który można przeanalizować tylko z wykorzystaniem podejścia systemowego. Oprócz tego, wskazane kierunki działalności adaptacyjnej pozwoliły dojść do wniosku, że one też tworzą system składników procesu przygotowawczego, to znaczy systemem wsparcia społeczno-pedagogicznego. Na podstawie wyników badania, polegających na tym, że kompetentność jest systemem zarządzania kompetencjami, zaś przygotowanie lingwistyczne, kulturowe i psychologiczne stanowią system adaptacyjnego przygotowania, podejście systemowe zostało określone jako «system w systemie», w którym to system kompetentności działa w systemie triady akulturacyjnej: lingwistyka, kultura, psychologia.

Wykryto, że system wsparcia społeczno-pedagogicznego ma określoną strukturę, którą charakteryzują cztery poziomy adaptacji akulturacyjnej, a mianowicie: systemy wsparcia dla studentów zagranicznych (pierwszy poziom), adaptacja psychologiczna, językowa i kulturowa studentów zagranicznych (drugi poziom), kompetencje w określonych obszarach praktyki studentów zagranicznych (trzeci poziom), kompetencje wymagane do kształtowania kompetencji (czwarty poziom).

W ten sposób podejście systemowe pozwala na zdefiniowanie i zbadanie wszystkich elementów projektu wsparcia społeczno-pedagogicznego zagranicznego studenta.

Słowa kluczowe: adaptacja; kompetentność; student zagraniczny; system w systemie; triada akulturacyjna; wsparcie społeczne i pedagogiczne.

THE CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM APPROACH IN THE SOCIAL AND PEDAGOGICAL FOREIGN STUDENTS' SUPPORT

Slutskiy Yaroslav, Ph.D, Head of the educational and methodological center,
Donbas State College of technology and management, 3 a Sedneva Str., 85200 Toretsk, Ukraine,
yaroslav.slutskiy.mail@gmail.com

The article considers the problem of practical application of the system approach in the process of foreign students' social and pedagogical adaptation. The study of this scientific question revealed that acculturation activities should consist of three main areas: psychological, linguistic and cultural, each of them requires the formation of a list of competencies that contribute to the development of the ability of effective interaction building with the host country persons. These competencies, during the interaction at the time of practical academic or social activities of a foreign student, become a competence, a phenomenon that includes many competencies and aimed at their adequate functioning, that leads to a system of competence management, which can be analyzed only using the system approach. In addition, these areas of adaptation activity led to the conclusion that they are also the system-forming elements of the preparatory process, i.e. the system of socio-pedagogical support. Based on the study results that competence is a system of competence management, and the linguistic, cultural and psychological training are a system of adaptive training, the systems approach is defined as a «system within a system» in which the competence system operates in the acculturation triad: linguistic, culture, psychology.

The system approach allowed us to study each component of the system of socio-pedagogical support as a separate subsystem. Thus, this approach demonstrated the possibility of identifying the components of the system of foreign students' support, their essential characteristics, as well as the present relationships. It is emphasized that each element of the support system, psychological, linguistic or educational-cultural is a full-fledged system, however, when interacting with the other elements that aimed at the creating of socio-pedagogical support system, the elements become the subsystems that depend on each other.

Keywords: acculturation triad; adaptation; competence; foreign student; social and pedagogical support; system in system.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2020

Прийнято до друку 24.09.2020